

Dagens utdanningstilbud for familievernet

Vedlegg til NOU fra Familievernutvalget

Familievernutvalgets NOU om familieverntjenesten.

Oppdrag; Den historiske utviklingen av familierterapien som fagfelt og dagens utdanningstilbud.

Dagens utdanningstilbud

Innledning

Familieverntjenesten er regjeringens hovedsatsing på det familiepolitiske området. Målet for familievernet er å legge til rette for trygge familierelasjoner, likestilte foreldre og et godt foreldresamarbeid til beste for barna.¹ Samtidig som tjenesten tilbyr klinisk par- og familiearbeid og mekling, har tjenesten statlige føringer med henhold til prioriterte oppgaver og målgrupper. Familievernet har utviklet en Kompetansemodell og utøver en systematisk fagutvikling organisert gjennom fem spisskompetansemiljøer; Vold, samtaler med barn, høykonflikt, forebygging og foreldrestøtte samt foreldre fratatt omsorgen for egne barn. Tjenesten driver dermed utstrakt intern kursing og kompetanseutvikling.² I denne oversikten presenteres utdanninger, spesialiseringer og kurs som anses relevante i henhold til ønskelig formalkompetanse ved ansettelse i familievernet, og som kvalifiserer til arbeid underlagt den fagutvikling som videre kreves.

Kompetanse ved ansettelse i familievernet

Det finnes ikke overordnede stillingsinstruksjoner eller formelle kompetansekrav for ansettelser i familieverntjenesten. Familierapeut er ikke en profesjon med beskyttet tittel eller underlagt autorisasjon. Praktikere som innehar familierapeutstillinger har ulike utdanning og bakgrunn.³ Kriterier som vektlegges ved ansettelser er hjemlet i offentlige- og interne dokumenter som omhandler stillingens rolle og funksjon. Bufetat har ansvaret for å føre tilsyn med at familieverntjenesten har ansatte med nødvendig og tilstrekkelig kompetanse.⁴ Fagutviklingsplanen for 2017 viser til at familievernkontorene skal ha en høyt utdannet og kompetent bemanning med tverrfaglig styrke og spesialisering i familiearbeid. Faglig forankring skal være innenfor en familieteoretisk og systemisk kunnskapstradisjon.⁵ Også etableringen av spisskompetansemiljøene har gitt nye krav til styrking og kvalitet i tjenesten, og familievernkontorene er gitt føringer på å prioritere medarbeidere med høy akademisk kompetanse og arbeidserfaring.⁶ Det har ført til at det i dag særlig ansettes psykologer og helse- og sosialarbeidere med videreutdanning i familierapi.

Avgrensning til utdanninger og kurs som anses som relevante og videre presentasjon er begrunnet i overnevnte føringer.

---

¹ Bufetat 2018

² Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2017

³ Jensen, P. 2013

⁴ Barne- og likestillingsdepartementet 2004

⁵ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2017

⁶ Bufdir 2017

Utvalg av relevante utdanninger og studiesteder

Kirkens familierådgivning begynte med utdanning av familierapeuter i 1971. Parallelt med utviklingen av familierapi som fagområde og arbeidsmetode, har det tilkommet utdanninger, videreutdanninger og masterløp ved flere universiteter og høyskoler. Utdanningene har stor søkning. Også profesjonsstudiene i psykologi har hatt mange søkere og høye opptakskrav. Det tyder på at familierapi som fagfelt anses interessant, meningsfullt og relevant for mange.⁷

De ulike familierapiutdanningene som presenteres videre i denne oversikten har alle en epistemologisk forankring i systemisk og familierapeutisk teori og metode, noe som samsvarer med familievernets Fagutviklingsplan 2017 og krav til en helhetlig, relasjonell og familieteoretisk forankring. Utdanningene bygger videre på bachelorgrader innenfor helse-, sosialfaglige- og pedagogiske studier eller tilsvarende og utgjør minimum 60 studiepoeng.

Helhetlige utdanningsløp og -videreutdanninger med og uten studiepoeng er beskrevet på bakgrunn av en gjennomgang av emnebeskrivelser og studieplaner. Påbygnings- og etterutdanningskurs er beskrevet ut fra opplysninger innhentet ved søk på nett og i noen tilfeller kontakt med kursansvarlige ved utdanningsinstitusjonene. I fremstillingen anvendes det enkelte studieprogram sine beskrivelser av innhold og perspektiver på utdanningen.

Utdanninger, spesialiseringsløp, og kurs er beskrevet på følgende områder:

- Opptakskriterier
- Studiepoeng og / eller omfang
- Fagområde og faglig forankring
- Kvalifikasjoner for praksis

Utdanningene organisert under tre overskrifter; Helhetlige utdanningsløp på 60 studiepoeng eller mer, relevante videreutdanninger og spesialiseringer av ulikt omfang med og uten studiepoeng og til sist kurs i manualbaserte metoder med og uten sertifisering.

Helhetlige utdanningsløp på 60 studiepoeng eller mer

Psykologutdanning

Profesjonsprogrammet i psykologi tilbys av Universitetet i Oslo (UiO), Universitetet i Bergen (UiB), Norges teknisk- naturvitenskapelige Universitet (NTNU), og ved Universitetet i Tromsø (UiT). Programmet kvalifiserer for søknad om autorisasjon som psykolog etter bestått utdanning over 360 studiepoeng.⁸

Profesjonsstudiet i psykologi

Profesjonsstudiet tilbyr kunnskap, ferdigheter og kompetanse i å utøve profesjonelt psykologarbeid. Teorier om mellommenneskelige samspill og relasjoner og om sårbarhet og problemer relatert til dette er sentrale emner. Utdanningen gir en vitenskapelig opplæring i teoretisk og anvendt psykologi, grunnleggende ferdigheter i relasjonsarbeid og

---

⁷ de Flon 2019, s. 41-47

⁸ Norsk Psykologforening 2017

mellommenneskelig kommunikasjon samt avanserte ferdigheter i utrednings-, diagnostikk- og behandlingsmessige oppgaver.

Studiet gir forståelse og praksis som gjør psykologer i stand til å utøve profesjonell klinisk virksomhet innenfor ulike kontekster relatert til behandling av barn, voksne og familier, og inneha kompetanse til å gå inn i alle vanlige psykologstillinger.⁹

Familieterapiutdanninger

Utdanninger i familieterapi med studiepoeng tilbys ved Oslo Metropolitan University Storbyuniversitetet (OsloMet), Vid vitenskapelige høyskole (VID), Universitetet i Agder (UiA) og Høgskulen på Vestlandet (HVL).

Master i Familiebehandling, OsloMet

Masterstudiet har 120 studiepoeng, og er på deltid over tre år. Opptakskrav er bachelorgrad eller tilsvarende i sosialt arbeid, barnevern, vernepleie, sykepleie, medisin, psykologi, pedagogikk eller tilsvarende utdanning.

Utdanningen beskriver å tilby kunnskap om familiebehandling med et tverrfaglig perspektiv, og har et spesielt fokus på endringsarbeid med barn og unge og deres omsorgspersoner. Familieperspektivet brukes gjennomgående som et analytisk perspektiv. Familieteori og metoder presenteres med en bio-psyko-sosial forståelse og innenfor en systemisk kontekst. Studentene har veiledet klinisk praksis gjennomgående i studieforløpet.

Studiet har en spesiell innretning mot familier med barn og unge som trenger et tilbud fra ulike helse- og velferdstjenester. Barnespesifikk kunnskap er en integrert del av det terapeutiske repertoaret og studieretningen gir spesialkompetanse i arbeid med barn og unge og deres familier.¹⁰

Familieterapi og systemisk praksis, VID

Studiestedet tilbyr master i familieterapi og systemisk praksis på 120 studiepoeng over fire år og videreutdanning på 60 studiepoeng over to år, begge på deltid. Studiet har en tverrfaglig profil og bygger på bachelorgrader innenfor helse-, sosialfaglige- og pedagogiske studier eller tilsvarende, samt to års praksis før opptak.

Studiets fagområde er systemisk profesjonell praksis, og er delt i to retninger relatert til studentens fortløpende praksis i studietiden. Systemisk par- og familieterapi omhandler ulike typer terapeutisk relasjons- kommunikasjons og utviklingsarbeid med barn, unge, eldre, enkeltpersoner, par, foreldre, familier og grupper. Systemisk praksis omhandler ulike typer relasjons- kommunikasjons- og dialogisk arbeid som rådgivning, veiledning, gruppeledelse, støtte, tilrettelegging, pårønderarbeid, konfliktløsning og samarbeid på ulike nivåer. Studentene har gjennomgående veiledning på praksis gjennom studieforløpet.

Grunnlagsforståelsen i utdanningene hentes fra systemiske og sosialkonstruksjonistiske perspektiver. Studiet presenterer videre faglige tilnærminger som kan anvendes i praksiser som par- og familieterapi, veiledning og tverrfaglig samarbeid. Det overordnede målet er å bidra til at studentene utvikler seg som allsidige, sensitive og reflekterte praktikere.¹¹

⁹ Nasjonalt profesjonsråd

¹⁰ OsloMet, 2018

¹¹ VID vitenskapelige høyskole 2018

Høgskolen arbeider for at studieretning «Par- og familierapi» skal bli akkreditert av The European Association of Psychotherapy (EAP), som representerer en offentlig godkjenning av psykoterapeuter i de fleste europeiske land.

Videreutdanningene i familierapi ved UiA og HVL kvalifiserer for inntak på de to siste årene av masterutdanningen ved VID

Familierapi, Universitetet i Agder (UiA)

Studiet er en tverrfaglig etter- og videreutdanning på deltid over to år og med 60 studiepoeng. Opptakskrav er bachelorgrad fra helse- og sosialfag eller tilsvarende relevant utdanning, samt minst ett års yrkespraksis etter endt grunnutdanning.

Utdanningen har sitt familieteoretiske tyngdepunkt i systemisk teori, relasjonstenkning og språkbaserte teorier og metoder og med en sosialkonstruksjonistisk forståelsesramme. Det er krav til klinisk praksis og veiledning under studiet.

Studentene tilegner seg ferdigheter i å anvende system- og relasjonsorienterte tilnærminger i klinisk arbeid som terapeut med barn, unge, familier, samarbeidende instanser og større nettverk innenfor ulike institusjoner og klinikker.¹²

Systemisk familierapi og nettverksarbeid, Høgskolen på Vestlandet (HVL)

Studiet er en etter- og videreutdanning på deltid, over to år og på 60 studiepoeng. Krav ved opptak er bachelor innen helse- og sosialt arbeid eller tilsvarende, samt minimum to års relevant praksis. Utdanningen har en tverrfaglig profil og henvender seg til faggrupper som arbeider med familievern, barnevern, helsevern eller pedagogisk virksomhet.

Programmet bygger på en systemisk og sosialkonstruksjonistisk grunnlagsforståelse og er teoretisk innrammet i relasjons- og kommunikasjonsorientert systemteori. Studiet har fokus på terapi og konsultasjon i et samarbeid med familier, enkeltindivider, grupper og / eller nettverk. Det forutsetter klinisk praksis og veiledning under studietiden.

Utdanningen søker å videreutvikle kunnskap om å forstå samspill mellom mennesker, og håndtere konfliktfylte relasjoner og utfordrende livssituasjoner i familier og andre sosiale systemer. Videreutdanningen kvalifiserer for stillinger innenfor terapi, konsultasjon, undervisning og veiledning.¹³

Tabell over helhetlige utdanningsløp

Utdanning	Studiepoeng	Stuedsted
Profesjonsstudiet i psykologi	360	UiO, UiB, NTNU, UiT
Master i Familiebehandling og familierapi og systemisk praksis	120	OsloMet VID
Videreutdanninger i familierapi og systemisk praksis	60	VID, UiA, HVL

¹² Universitetet i Agder 2019

¹³ Høgskolen på Vestlandet 2018

Relevante videreutdanninger og spesialiseringer med og uten studiepoeng

Spesialistutdanningen for psykologer

Norsk psykologforening har ansvar for spesialistutdanningen av psykologer. Samtlige spesialiseringer tilbyr kurs i psykologfaglig arbeid med barn, unge og familier og / eller familiebehandling som valgfritt program. Psykologspesialister kan også søke opptak på kursene som faglig vedlikeholdsaktivitet. To spesialistutdanninger fremstår særlig relevante;

Klinisk barne- og ungdomspsykologi

Videreutdanning i klinisk barne- og ungdomspsykologi legger vekt på problemstillinger og utfordringer relatert til arbeid med barn og unge. Grunnlaget for spesialistpraksis er barn og unges kontekst, egenskaper, kultur og preferanser, og det utvikles kompetanse som kan bidra til å fremme psykisk helse hos barn og unge og deres familier. Psykologisk kunnskap benyttes for å skape terapeutisk allianse og endringsprosesser i arbeid med barn og ungdom, foreldre og familien som helhet.

Psykologspesialister i klinisk barne- og ungdomspsykologi har avansert kompetanse til å møte helseutfordringer i barne- og ungdomsbefolkningen. Spesialiseringen fremstår særlig relevant for barne- og familievern.¹⁴

Klinisk familiepsykologi, Institutt for aktiv psykoterapi, IAP

Psykologforeningen samarbeider om spesialiteten med Institutt for Aktiv Psykoterapi (IAP). Innholdet i programmet omfatter sentrale familierapeutiske tradisjoner, forståelse av familiedynamikk og kunnskap om systemisk orientert arbeid som strekker seg utover familien og til andre involverte aktører. Et overordnet mål med familiepsykologi er å gi kompetanse i relasjonell tenkning. Det legges særlig vekt på hvordan individets måte å tenke, føle og handle på kan forstås innenfor kommunikasjonsorienterte og systemiske perspektiver.

Spesialiseringen gir fordypet kunnskap relatert til familiesystemer, familiens plass i samfunnsstrukturen, livsløpsperspektiver og hvordan kriser kan gripe inn i menneskenes liv.¹⁵

Sexologi, Universitetet i Agder (UiA)

Studiet er en tverrfaglig videreutdanning på deltid, over to år med 60 studiepoeng. Krav til opptak er minimum 3-årig helse- og/eller sosialfaglig utdanning på høyere nivå, og minst et års yrkespraksis fra direkte pasient / klientarbeid etter fullført utdanning.

Utdanningen baserer seg på et bio-psyko-sosialt perspektiv. Relasjonelle aspekter vektlegges spesielt. Deltakere må under studiet være i klinisk relevant arbeid i minimum 50 % stilling. Studiet søker å gi en grunnleggende, allsidig og bred handlingskompetanse innenfor sexologisk rådgivning, helsefremmende arbeid og behandlingssamarbeid innenfor helse- og sosialtjenesten, familierådgivning og spesialisthelsetjenesten.

Studiet gir kvalifikasjonen sexologisk rådgiver jf. kravene til autorisasjon fra Nordic Association for Clinical Sexology (NACS).¹⁶

¹⁴ Norsk psykologforening 2014

¹⁵ Institutt for aktiv psykologi (IAP) 2018-2019

¹⁶ Universitetet i Agder 2019

Videreutdanning i familierapi, Regionsenter for barn og unges psykiske helse (R.BUP Øst og Sør) og Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest)

Videreutdanningen er et samarbeid mellom R.BUP Øst og Sør, RKBU Vest og Institute of Family Therapy (IFT) i London. Studiet er på deltid over to år. Opptak høsten 2019 gir ikke studiepoeng, men det arbeides med å fylle formelle kriterier. Opptakskrav er treårig høyskole- eller universitetsutdanning i helse- og sosialfag eller tilsvarende på minst bachelornivå, samt minimum to års praksis etter endt utdanning.

Det gis en bred innføring i de sentrale familierapeutiske teorier som i dag anvendes i arbeid med barn, unge og deres familier. Grunnleggende begreper og perspektiver innen systemforståelse og relasjonstenkning relateres til terapeutiske holdninger og metodiske tilnærminger. Det tilstrebes en åpen dialog om ulike samarbeidende terapiformer med utgangspunkt i en sosialkonstruksjonistisk forståelse. Studentene må være i relevant praksis under studietiden.

Gjennomgående ferdighetstrening bidrar til å utvikle kompetanse i å anvende systemisk tenkning i arbeid med familier og profesjonelle nettverk. Studentene utvikler spesiell kompetanse på familierapeutiske tilnærminger tilpasset egen arbeidssituasjon.¹⁷

Påbygnings- og etterutdanningskurs i manualbaserte metoder

Manualbaserte metoder bygger på forskningsbasert teoretisk og empirisk kunnskap og hvor tiltak følger definerte implementerings- og gjennomføringsstrategier.¹⁸ I det følgende redegjøres for kurs ved Norsk Senter for Emosjonsfokuset terapi (SEFT), Norsk institutt for Emosjonsfokuset terapi (NIEFT) og Modum Bad.

SEFT, Sertifisering som parterapeut i Emosjonsfokuset terapi (EFT)

Formelle krav for å søke sertifisering er utdanning som psykolog eller lege med spesialisering i psykiatri. Også terapeuter som har høyskole- eller universitetsutdanning i helse- og sosialfag eller tilsvarende på minimum bachelornivå, med minimum toårig påbygging i familierapi kvalifiserer til sertifiseringskurs.

EFT er en forskningsbasert modell som kombinerer ulike tilnærminger for å skape forandring. Modellen har sitt grunnlag i emosjons- og tilknytningsteori, og er basert på flere teoretiske modeller samlet under en neo-humanistisk forståelsesramme. Som terapiform handler EFT om å forstå og utforske vanskelige følelser. Endring i behandling skjer gjennom å lære seg å kommunisere dem på en hensiktsmessig måte.

Utdanningen har fokus på personlig, teoretisk- og metodeutvikling. Sertifisering krever grunnkurs (Externship), fordypningskurs (Core skills modulene), klinisk praktisering og individuell veiledning av sertifisert veileder. Sertifiseringen er ment å være en kvalitetssikring som viser til utvikling av ferdigheter og hvordan beherske modellen i praksis.¹⁹

---

¹⁷ R.BUP Øst og Sør og RKBU Vest 2018

¹⁸ Ekeland 1999

¹⁹ Norsk Senter for Emosjonsfokuset terapi, SEFT 2017

SEFT, Emosjonsfokusert familieterapi (EFFT)

Kurset går over fire dager, er åpent for alle behandlere som jobber med barn, unge og deres familier. Kursinnhold er grunnleggende i henhold til EFT som metode og terapiform (se over om sertifisering som parterapeut).

I emosjonsfokusert familieterapi jobber man med å bryte samspillsmønstre som former og / eller opprettholder vanskeligheter i familien, og søker å skape trygghet i relasjoner. Barn og ungdom kan trenge hjelp til å uttrykke hva de kjenner på av følelser og foreldre kan trenge økt bevissthet på å ta barnas følelser inn og respondere slik barna har behov for.²⁰

NIEFT, Videreutdanning i emosjonsfokusert terapi for terapeuter

Videreutdanningen er ettårig på deltid og er åpent for alle terapeuter. Det veksles mellom tre pedagogiske format; Teoretisk presentasjon, praktisering av ferdigheter og ved å studere deltakernes videomateriale på praksis.

Utdanningen gir en opplæring i avansert empatisk kommunikasjon, emosjonelt aktiverende intervensjoner og hvordan fremme emosjonelle ressurser.²¹

Modum Bad, Prevention and Relationship Enhancement Program (PREP)

PREP er et sertifiseringskurs over tre dager, for fagpersoner med minimum tre år høgskole eller universitetsutdanning innenfor helse- og sosialfag, pedagogikk, psykologi eller teologi.

PREP som konsept tilbyr kunnskap og metoder om hvordan styrke kommunikasjonsferdigheter og gjensidig forståelse og i parforhold. Det teoretiske grunnlaget er kognitiv atferdsteori, med innflytelse fra atferdsorientert parterapi og tilknytningsteori.

Programmet er utviklet i USA og ble i 1998 videreutviklet for norske forhold med støtte fra Barne- og familiedepartementet. Pedagogisk materiell er nylig revidert på bakgrunn av norske erfaringer. Med utgangspunkt i og sertifisering i PREP kan man holde parkurs, eller benytte elementer fra programmet i terapeutisk arbeid med par.

Kurset er meritterende for faglig vedlikeholds aktivitet og / eller klinisk spesialisering for de fleste fagforbund relatert til målgruppens kvalifikasjonskrav.²² Bufdir har benyttet Prepmoellen ved utvikling av kursene «Hva med oss»²³ og «Godt samliv».

Oppsummering

Oversikten viser at det for tiden er én profesjonsutdanning i psykologi med akkreditering, som også tilbyr spesialistutdanninger. Det finnes to masterutdanninger med 120 studiepoeng og tre videreutdanninger med 60 studiepoeng i Familieterapi og systemisk praksis. I tillegg finnes en videreutdanning som foreløpig ikke gir studiepoeng. Samtlige master-, spesialist- og videreutdanninger har jf. studieplaner og emnebeskrivelser en teoretisk, faglig forankring innenfor en familieteoretisk og systemisk kunnskapstradisjon.

²⁰ Norsk Senter for Emosjonsfokusert terapi, SEFT 2017 b

²¹ Norsk Institutt for Emosjonsfokusert terapi NIEFT 2018

²² Modum Bad 2013

²³ Kittelsaa et. al. 2012

Litteratur og innhentet informasjon:

Barne- og likestillingsdepartementet (2004). *Om lov om endringer i lov 17.juli 1992 nr.100 om barneverntjenester og lov 19.juni 1997 nr.62 om familievernkontorene m.v.*

(Regjeringen.no Ot.prp.nr.9 2002-2003). Hentet 2019-03-17 fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-9-2002-2003-/id125888/sec4>

Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet (2017). *Fagutviklingsplan. Familievernets arbeid med prioriterte områder.*

Buudir (2017). Disponeringsbrev for 2017.

Bufetat (2018). *Et synlig familievern. Kommunikasjonsstrategi for familievernet 2018-2022.*

de Flon, H. (2019). Hvordan blir man familierapeut? Lorås. L. (red). *Håndbok i familierapi* (s. 41-47). Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.

Ekeland, T. J. (1999). Evidensbasert behandling: kvalitetssikring eller instrumentalistisk mistak. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 36, 1036–1047.

Høgskulen på Vestlandet (2018). *Studieplan - Familierapi og nettverksarbeid*. Hentet 2019-02-17 fra <https://www.hvl.no/studier/studieprogram/2018h/b60fsp/studieplan/>

Institutt for aktiv psykologi (IAP). (2018-2019). *Familiepsykologi og systemisk arbeid*. Hentet 2019-03-17 fra <http://www.iapnett.no/fordypning-og-videreutdanning/2288-obligatorisk-familiepsykologi-og-systemisk-arbeid/events/4434-2018-2019>

Jensen, P. (2013). Family Therapy in Norway. Past and present. *Contemporary Family Therapy*, 2013, Vol.35(2), pp.288-295. Springer. DOI: 10.1007/s10591-013-9254-6

Kittelsaa, A.M., Jæger, I., Haugen, G.M., Thorshaug, K., Paulsen, V., Kermit, P., (2012). *Hva med oss? Evaluering av parkurs for foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne*. NTNU Samfunnsforskning AS. ISBN/ISSN: 978-82-7570-305-5 Hentet 2019-04-12 fra https://samforsk.no/SiteAssets/Sider/publikasjoner/Rapport%20hva%20med%20oss_web.pdf

Modum Bad (2013). Bli sertifisert kursleder og veileder i PREP. Hentet 2019-02-17 fra <https://www.kildehuset.no/sertifisering-prep-veileder/>

Nasjonalt Profesjonsråd. *Nasjonal plan for profesjonsutdanning i psykologi*. Hentet mars 2019 fra <http://www.ansa.no/globalassets/for/fag/psykologi/nasjonal-plan-for-profesjonsutdanning-i-psykologi.pdf>

Norsk Institutt for Emosjonsfokusert terapi NIEFT (2018). 1-årig videreutdanning i Emosjonsfokusert terapi for terapeuter. Hentet 2019-02-17 fra <https://ipr.no/kurs-og-utdanning/artikkel/om-1-%C3%A5rig-videreutdanning-i-emosjonsfokusert-terapi-for-terapeuter>

Norsk Senter for Emosjonsfokusert terapi (SEFT). (2017). Om sertifisering som EFT terapeut. Hentet 2019-03-17 fra <http://www.seft.no/om-sertifiseringen.html>

Norsk Senter for Emosjonsfokusert terapi (SEFT). (2017 b). EFFT- Emosjonsfokusert familierterapi. Hentet 2019-03-17 fra <http://www.seft.no/kurs-i-emosjonsfokusert-familierterapi.html>

Norsk psykologforening (2014). Klinisk barne- og ungdomspsykologi. <https://www.psykologforeningen.no/medlem/kurs-og-utdanning/spesialistutdanningen>

Norsk Psykologforening (2017). Psykologutdanning i Norge. Hentet 2019-03-17 fra <https://www.psykologforeningen.no/publikum/hvordan-bli-psykolog/psykologtdanning-i-norge>

OsloMet, (2018). *Studieplan Master i Familiebehandling*. Hentet 2019-26-2 fra <https://student.oslomet.no/studier/-/studieinfo/programplan/MSFBD/2018/HØST>

Regionsenter for barn og unges psykiske helse, R.BUP Øst og Sør, og Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, RKBU Vest. (2018). *Studieplan 2019, Videreutdanning i familierterapi*. Hentet 2019-03-17 fra <https://www.r-bup.no/no/vi-tilbyr/kurs-og-utdanning/kurs?kurs=Familierterapi+2019-21&id=A2F86F128D097737C125837700429D32>

Universitetet i Agder (UIA). *Studieplan for Familierterapi*. Hentet 2019-02-17 fra <https://www.uia.no/studier/evu/familierterapi>

Universitetet i Agder (UiA). *Studieplan for Sexologi*. Hentet 10.april 2019 fra <https://www.uia.no/studieplaner/programme/SEX60D>

Vid Vitenskapelige Høgskole, (2017). *Studieplan for videreutdanning i konfliktarbeid og mekling*. Hentet 2019-02-17 fra <https://www.vid.no/site/assets/files/13790/studieplan-for-videreutdanning-i-konfliktarbeid-og-mekling-2018-2019-vid.pdf?1kvzgl>

VID Vitenskapelige Høgskole (2018). *Studieplan, master i familierterapi og systemisk praksis*. Hentet 2019-02-17 fra <https://www.vid.no/planer/studieplan-master-i-familierterapi-og-systemisk-praksis-2018-2019/>

ISBN: 978-82-93490-38-8
ISSN: 2464-3777

